SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 280/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. novembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Auxta v konaní o sťažnosti J. H., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 33/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 33/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 33/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. J. H. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III j e p o v i n n ý uhradiť J. H. trovy konania v sume 5 788 Sk (slovom päťtisícsedemstoosemdesiatosem slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. F., P.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 280/06-12 z 13. septembra 2006 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. H. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 33/99.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3805/2006 z 12. októbra 2006 doručeným ústavnému súdu 23. októbra 2006, v ktorom si osvojil vyjadrenie zákonnej sudkyne. V ňom sa okrem iného uvádza:

„Dňa 9. 10. 2006 mi bola predložená na vyjadrenie sa sťažnosť navrhovateľa voči postupu OS BA III vo veci sp. zn. 30 C 33/99.

Vo veci boli vykonané nasledovné úkony súdu:

- dňa 15. 2. 1999 bol súdu doručený návrh navrhovateľa na doplatenie čo do výšky nešpecifikovaných peňažných nárokov

- výzvou súdu z 27. 5. 1999 bol navrhovateľ vyzvaný na doloženie plnej moci, ktorú udelil svojmu zástupcovi, návrh bol doručovaný na vyjadrenie sa odporcom (čl. 91)

- dňa 21. 6. 1999 a 30. 6. 1999 bolo súdu doručené vyjadrenie sa odporcov

- dňa 13/7/99 bol zo strany súdu urobený dopyt na CEPO za účelom zistenia adresy navrhovateľa (čl. 99)

- výzvou z 31/8/99 bol navrhovateľ vyzvaný na doloženie plnej moci, ktorú udelil svojmu zástupcovi

- dňa 27/9/99 bolo súdu doručené vyjadrenie sa navrhovateľa, v ktorom zobral čiastočne návrh na začatie konania späť a doložil písomnú plnú moc

- dňa 28/10/99 vyžiadal súd OO PZ v N. o predloženie znaleckého posudku tvoriaceho súčasť súdneho spisu v trestnej veci

- výzvou súdu z 11/4/00 tento opätovne žiadal OÚV v N. o predloženie znaleckého posudku

- dňa 15/5/00 bolo súdu oznámené, že znalecký posudok tvorí súčasť trestného spisu OS Nové Zámky sp. zn. 1 T 52/97

- dňa 15/11/00 požiadal súd OS v Nových Zámkoch o predloženie trestného spisu

- dňa 3/1/01 bol trestný spis OS v Nových Zámkoch pripojený k súdnemu spisu

- uznesením súdu z 26. 3. 2003, č. k. 30 C 33/99-124 bol v súlade s § 43 O. s. p. vyzvaný na odstránenie vady žalobného petitu, v ktorom absentovalo presne vyčíslenie požadovanej peňažnej náhrady

- dňa 12/5/03 bolo súdu doručené podanie navrhovateľa, v ktorom bola presne uvedená a vyčíslená suma požadovanej náhrady za stratu na zárobku a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. V časti náhrady na strate na zárobku po skončení práceneschopnosti za obdobie od 1. 5. 2003 nebola požadovaná suma presne uvedená.

- dňa 5/6/03 bol navrhovateľ vyzvaný na odstránenie zrejmej nesprávnosti označenia odporcu v 2. rade

- dňa 19/6/03 bola zrejmá nesprávnosť označenia odporcu v 2. rade v podaní navrhovateľa odstránená

- vo veci boli nariadené termíny pojednávania dňa 27/10/03 (na ktorom bol navrhovateľ vyzvaný na odstránenie vady návrhu v časti týkajúcej sa tzv. renty, ktorá nebola uvedená presným spôsobom) a 3/12/03

- dňa 29/12/03 doručili súdu odp. v 1. a 2. rade okruh otázok pre znalca

- dňa 31/12/2003 doručil súdu navrhovateľ návrh na pristúpenie ďalších dvoch účastníkov na strane odporcu

- dňa 5/1/04 doručil navrhovateľ návrh na rozsah otázok pre znalca na účely znaleckého dokazovania

- dňa 16/8/04 bolo odp. v 1. a 2. rade súdom doručované podanie PZN z čl. 166 -návrh na pristúpenie ďalších účastníkov na strane odporcu

- uznesením z 26/10/04 č. k. 30 C 33/99-188 bol navrhovateľ postupom podľa § 43 O. s. p. vyzvaný na odstránenie vady návrhu na pristúpenie ďalších účastníkov na strane odporcu s uvedením spôsobu, ako má vadu odstrániť

- dňa 11/11/04 navrhovateľ súdu oznámil, že netrvá na návrhu na pristúpenie ďalších účastníkov na strane odporcu

- uznesením súdu z 9/10/06 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie.

Z daného chronologického prehľadu je nesporné, že konajúci súd vo veci plynule nekonal v priebehu roka 2005 a 2006 - táto okolnosť je však objektívne podmienená tým, že v tomto období som bola od 1. 7. 2005 do 31. 12. 2005 dočasne pridelená na výkon sudcu na Krajský súd v Bratislave a po návrate mi trvalo viac ako pol roka, kým som začala konať v takmer všetkých veciach môjho súdneho oddelenia. Naviac, na dĺžku trvania konania má vplyv i okolnosť, že jeho predmetom je nárok po právnej stránke zložitý a i to, že zo strany navrhovateľa aj keď je v spore zastúpený advokátom, neboli v priebehu konania urobené právne perfektné kroky (viacnásobné odstraňovanie vady návrhu a vady na pristúpenie ďalšieho účastníkov na strane odporcu), ktoré tiež ovplyvnili dĺžku konania. Môj postup v danej veci (ako aj ostatných veciach pridelených do môjho súdneho oddelenia) je podmienený i objektívnymi okolnosťami, ktoré nedokážem vlastnými silami ovplyvniť - počtom a skladbou vecí pridelených do súdneho oddelenia (do roku 2004 som vybavovala výlučne pracovnoprávne veci, ktoré patria medzi veci s nutnosťou ich vybavenia s osobitnou rýchlosťou konania), zaťaženosťou sudcu a pod.. Táto okolnosť je všeobecne známa a ja sama som ešte v roku 2001 podľa ust. § 30 ods. 4 zák. č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich signalizovala predsedovi Okresného súdu Bratislava III. to, že nie som schopná bezprieťahovo a plynule vybavovať veci pridelené mi do súdneho oddelenia práve s poukazom na ich neprimeraný počet.“

Rovnaké skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu a vyjadrení účastníkov.

Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu nevyjadril.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: 1. právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo sťažovateľovi ide pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, 2. správania účastníka konania, 3. spôsobu, akým v konaní postupoval súd. Za súčasť prvého kritéria možno považovať aj povahu prejednávanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom sú nároky sťažovateľa na náhradu škody z dôvodu pracovného úrazu a náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti a za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti treba uviesť, že takéto spory sú považované za skutkovo i právne zložité. Vychádzajúc z konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 151/04, IV. ÚS 9/05) takýto spor vyžaduje od všeobecného súdu aj osobitne starostlivý prístup, pretože sa poskytuje ochrana (ak je nárok opodstatnený) právam, ktoré súvisia so živobytím a existenčnými otázkami. Ústavný súd konštatuje, že žiadna skutková a právna zložitosť veci v danom prípade však nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným prieťahom. V danom prípade ide o vec, v ktorej je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom.

Vychádzajúc z uvedenej charakteristiky sporového konania na ťarchu sťažovateľa a jeho právneho zástupcu možno čiastočne pripísať to, že žaloba *„o náhradu škody z titulu pracovného úrazu“* bola podaná bez niektorých náležitostí uvedených v § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 OSP účinného v tom čase, neobsahovala bližšiu špecifikáciu niektorých peňažných nárokov, originál plnej moci (bol doložený až na základe výzvy okresného súdu v septembri 1999) a nebola v nej uvedená správna adresa trvalého pobytu sťažovateľa, preto okresný súd musel jeho adresu úradne zisťovať. Takisto 31. decembra 2003 podal právny zástupca sťažovateľa okresnému súdu návrh na pripustenie vstupu žalovaných v treťom a štvrtom rade, v ktorom nebol riadne a zrozumiteľne označený žalobný petit, v dôsledku čoho okresný súd 26. októbra 2004 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na odstránenie vád tohto podania. Na túto výzvu právny zástupca sťažovateľa reagoval iba podaním označeným ako *„Návrh na pokračovanie v konaní“*, v ktorom uviedol, že jeho povinnosti boli splnené v podaní z 23. decembra 2003, a žiadal okresný súd vo veci konať. Dňa 11. novembra 2004 právny zástupca sťažovateľa však doručil okresnému súdu *„zmenu*

návrhu na rozsah otázok pre znalca na účely znaleckého dokazovania“ a *„späťvzatie návrhu na pripustenie ďalších účastníkov do konania“*.

Vychádzajúc zo svojej ustálenej judikatúry (napr. IV. ÚS 22/03) ústavný súd pripomína, že v sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, postup vo veci samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takého konania vo výraznej miere účastník (§ 6, § 120 ods. 1 a iné OSP). Ak v dôsledku toho dôjde k predĺženiu konania, pôjde to na ťarchu toho účastníka, ktorý to spôsobil.

Tieto skutočnosti ústavný súd vyhodnotil tak, že aj samotný sťažovateľ (jeho právny zástupca) sa svojím konaním čiastočne podieľal na predĺžení tohto konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 33/99. Z obsahu súdneho spisu zistil, že okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky v období od 5. januára 2001, keď mu bol predložený súvisiaci trestný spis, až do 26. marca 2003, keď bol právny zástupca sťažovateľa okresným súdom vyzvaný na odstránenie vád svojho návrhu (nečinnosť takmer 27 mesiacov) a ďalšia nečinnosť bola zistená i od novembra 2004 až do nariadenia znaleckého dokazovania (nečinnosť viac ako 22 mesiacov).

Zbytočné prieťahy v tomto období priznal aj okresný súd, ktorý síce v priebehu konania v spore, dohliadal na splnenie všetkých náležitostí žaloby, jeho úkony však nesmerovali k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Ústavný súd konštatuje, že i keď okresný súd aj dvakrát pojednával a vypočul účastníkov konania, napriek tomu konanie trvá viac ako sedem a pol roka a vec nie je pripravená na rozhodnutie, pretože nie je ukončené ani znalecké dokazovanie nariadené až 9. októbra 2006 [po takmer troch rokoch od pojednávania (3. decembra 2003), ktoré bolo z toho dôvodu odročené].

Argumentáciu okresného súdu odvolávajúcu sa na veľký počet nevybavených vecí a v neúmernej zaťaženosti zákonného sudcu v tomto smere ústavný súd neakceptoval.

V súlade s judikatúrou ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02) a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci. Túto okolnosť ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov. Vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania a jeho priebehu ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v predmetnej veci došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu vo veci sp. zn. 30 C 33/99 konať bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 542 166 Sk, ktoré odôvodnil najmä tým, že *„... nekonaním súdu sa žalobca dostal do nepriaznivého ekonomického postavenia s následným nepriaznivým zdravotným postavením...“*

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené prieťahy v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 30 C 33/99 a doterajšiu dĺžku konania ústavný súd považoval sumu žiadanú sťažovateľom, t. j. 1 542 166 Sk, za neprimeranú a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä význam sporu pre sťažovateľa, ale aj jeho správanie v napadnutom konaní (vyhodnotené v čl. II bod 2 tohto nálezu), považuje ústavný súd sumu 50 000 Sk, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu, za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. F. Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil náhradu trov konania za tri úkony právnej služby v sume 8 682 Sk, ktoré bližšie nešpecifikoval.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk, z čoho vyplýva, že za jeden úkon vykonaný v roku 2006 patrí odmena pre sťažovateľa v sume 2 730 Sk a náhrada režijného paušálu za dva úkony po 164 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Sťažovateľovi bola teda priznaná náhrada trov právneho zastúpenia v celkovej sume 5 788 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. novembra 2006